

‘Ο πυρήνας τοῦ μηνύματος τοῦ Ἰησοῦ:

“‘Η Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου”

by
CHRYS C. CARAGOUNIS

Γ. ‘Η Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου

Ἡ τρίτη καὶ τελευταία μελέτη μας θὰ ἐπικεντρωθεῖ στὸ θέμα «ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου». Ἐδῶ θὰ ἐξετάσωμεν ἐν συντομία τὴν σχέσιν μεταξὺ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἰδίως ὅπως αὕτη ἔχει γίνει καταληπτὴ ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὰς τῆς Καινῆς Διαθήκης, καὶ, ἐν συνεχείᾳ, τὴν σχέσιν αὐτὴν ὅπως τὴν συναντῶμεν εἰς τὰ συνοπτικὰ εὐαγγέλια.

1. ‘Η Σχέσις Μεταξὺ Παρόντος καὶ Μέλλοντος

Ἡ θεολογικὴ συζήτησις τῶν τελευταίων δύο ἑκατονταετηρίδων περὶ Βασιλείας τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ ἔχει φέρει εἰς τὸ προσκῆνιον τρία ἐρωτήματα·

1. Ποιὰ εἶναι ἡ οὐσία τῆς ΒτΘ;
2. Ποιὰ εἶναι ἡ σχέσις τῆς ΒτΘ μὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ; καὶ
3. Πότε ἔρχεται ἡ ΒτΘ;

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἑκατὸν καὶ πλέον ἔτη οἱ ἀπαντήσεις ποὺ ἐδώθησαν στὰ ἀνωτέρω ἐρωτήματα ἦσαν πολλές καὶ ποικίλες. Θὰ ἀναφέρω μόνον μερικὲς σημαντικὲς ἐρμηνεῖες. Ὁ Albrecht Ritschl (*Ἡ Χριστιανικὴ Διδασκαλία περὶ Δικαιώσεως καὶ Καταλλαγῆς*¹), ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸν ἰδεαλισμὸν τοῦ Γερμανοῦ φιλοσόφου Emmanuel Kant, ἐδίδαξεν ὅτι ἡ ΒτΘ ἦτο ἡ ὁργανωμένη λελυτρωμένη ἀνθρωπότης, τῆς ὁποίας οἱ πράξεις ἐνεπνέοντο ἀπὸ τὴν ἠθικὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ ιδέες τοῦ Ritschl ὁδήγησαν στὴν φιλελευθέραν θεολογίαν (καθὼς καὶ στὸ κοινωνικὸν εὐαγγέλιον), ἡ ὁποία ἐδίδασκεν γενικὲς ἀρχές, ὅπως π.χ., ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Πατὴρ ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδέλφια καὶ πρέπει νὰ δείχνουν καλωσύνη ὁ ἓνας πρὸς τὸν ἄλλον καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ φέρουν τὴν ΒτΘ στὸν κόσμον.

Ὁ γαμβρὸς του, Ἰωάννης Weiss², ἀντέδρασεν ζοηρῶς ἐναντίον τῆς θεολογίας τοῦ πενθεροῦ του, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἡ ΒτΘ ποὺ ἐδίδαξεν ὁ Ἰησοῦς ἦτο μελλοντικὴ, ἐσχατολογικὴ καὶ ἀποκαλυπτικὴ. Κατ' αὐτὸν ἡ ΒτΘ θὰ ἐμφανιζόταν αἰφνιδίως, θὰ ἦτο καθαρῶς ἔργον θεῖον, θὰ παραμέριζεν τὴν παροῦσαν τάξιν, καὶ θὰ κατέστρεφεν τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου.

Σταθμὸν διὰ τὴν μελέτην περὶ Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ τὸ ἔργον τοῦ Albert Schweitzer—τοῦ γνωστοῦ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἱεραποστόλου τοῦ Λαμπαρενέ—*Ἀπὸ τὸν Παῖμαρους μέχρι τὸν Βρέντε*,³ ἐκδοθὲν τὸ 1906, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ νεαρὸς τότε Schweitzer ἀνέλυε τὴν θεολογικὴν συζήτησιν τῶν τελευταίων 150 περίπου ἐτῶν. Ἡ θέσις τοῦ Schweitzer ἦτο ὅτι ὁ Ἰησοῦς

¹ Ritschl, A., *Die christliche Lehre von der Rechtfertigung und Versöhnung*, Bonn τόμ. Α' 4η ἔκδ. 1903, τόμ. Β' 4η ἔκδ. 1900, τόμ. Γ' 3η ἔκδ. 1888.

² Ἰδε Johannes Weiss, *Die Predigt Jesu vom Reiche Gottes*, Göttingen 1892.

³ Schweitzer, A., *Von Reimarus zu Wrede. Eine Geschichte der Leben-Jesu-Forschung*, Tübingen 1906.

ἦτο μία ἀποκαλυπτική μορφή. Ὁ Ἰησοῦς ἐπερίμενεν ὅτι τὸ τέλος τοῦ κόσμου θὰ ἐρχόταν κατὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν Δώδεκα μαθητῶν (Μκ 6:7-13) καὶ ὅτι δὲν θὰ τοὺς ξαναέβλεπεν. Σ' αὐτὸ, ὅμως ἔκαμε λάθος. Οἱ Δώδεκα ἐπέστρεψαν, ἀλλὰ ἡ ΒτΘ δὲν ἦλθεν. Μὴ μπορῶντας νὰ παραδεχθῇ τὸ λάθος του, ἐφ' ὅσον τὰ εἶχε παίξει ὅλα γιὰ ὅλα σ' αὐτὴν τὴν ὑπόσχασίν του, ὁ Ἰησοῦς ἀπεφάσισε νὰ πάῃ στὴν Ἱερουσαλὴμ, νὰ ἐξεγείρῃ τοὺς Ἰουδαίους ἐναντίον του, ὥστε νὰ τὸν θανατώσουν, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ ἐκβιάσῃ τὸν Θεὸν νὰ ἐγκαθιδρύσῃ τὴν Βασιλείαν του ἐπὶ τῆς γῆς. Ἔτσι, ὁ Ἰησοῦς ἀπέθανεν σὰν ἓνας φανατικὸς θρησκευόμενος. Ἡ θέσις τοῦ Schweitzer διαμορφομένη χωρὶς τὶς ἀκρότητες τοῦ Schweitzer, ἔγινε ἡ Γερμανικὴ θέσις ὡς πρὸς τὴν ἐσχατολογία στὸ κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ.

Σ' αὐτὲς τὶς ἀκραίες θέσεις τοῦ Schweitzer ἀντέδρασαν κυρίως ἡ βρετανικὴ ἔρευνα. Ἐκεῖνος ποὺ ἔδωκε τὴν ὀριστικὴν ἀπάντησιν ἦτο ὁ καθηγητὴς τοῦ Καϊμπριτζ, C. H. Dodd. Αὐτὸς ἐξέδωκεν τὸ 1935 ἓνα βιβλιαράκι ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ Παραβολὲς περὶ Βασιλείας», τὸ ὁποῖον ἔσχεν μεγάλην ἐπίδρασιν. Ὁ Dodd ἐρμήνευσεν τὰ ἐδάφια ποὺ ἀναφέρουν ὅτι «ἤγγικεν ἡ ΒτΘ» ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ λογίου ὅτι «ἔφθασεν ἡ ΒτΘ». Τὴν ἐρμηνείαν αὐτὴν ἐστήριξεν ὁ Dodd σὲ ὀρισμένα λανθασμένα συμπεράσματα ὅσον ἀφορᾷ τὴν χρῆσιν τῶν ὄρων στὸ Ἀραμαϊκὸν κείμενον τοῦ Δανιὴλ καὶ πῶς μεταφράζεται ἀπὸ τοὺς Ἑβδομήκοντα, καὶ ἰδιαιτέρως στὴν πληροφορίαν ποὺ εἶχε λάβει ὅτι ὅταν σ' ἓνα ἐλληνικὸν ἐστιατόριον καλεῖται ὁ σερβιτόρος, ἐκεῖνος ἀπαντᾷ «ἔφθασα, κύριε!» Ὁ Dodd ἐνόμισε ὅτι ὁ σερβιτόρος τρέχει στὸν πελάτην καὶ φθάνοντάς μπροστά του, τοῦ λέγει «ἔφθασα, κύριε!» Ἀπὸ αὐτὸ ὁ Dodd ἔβγαλεν τὸ συμπέρασμα ὅτι ὅταν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν «εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ ΒτΘ», ὁ Ἰησοῦς ἐννοοῦσε ὅτι ἡ ΒτΘ πράγματι εἶχε

ἔλθει καὶ ἐγκαθιδρυθεῖ διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τῶν θαυμάτων του. Αὐτὴ ἡ ἐρμηνεία περὶ ΒτΘ, ἡ ὁποία ἔλαβεν τὸ ὄνομα «Πραγματοποιηθεῖσα Ἑσχατολογία» (Realized Eschatology) ἔγινε ἡ πλέον διαδεδομένη ἐρμηνεία στὸν Ἀγγλοαμερικανικὸν χῶρον, καὶ ἀντιπαραβάλλεται πρὸς τὴν Γερμανικὴν ἐρμηνείαν, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἀπὸ τοὺς Weiss, Schweitzer καὶ ἄλλους, ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «Μελλοντικὴ Ἑσχατολογία» (Futuristische Eschatologie), δηλ. ἡ διδασκαλία ὅτι ἡ ΒτΘ ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τοῦ Ἰησοῦ ἦτο μελλοντική.

Ἡ ἀντίδρασις τοῦ Dodd ὁδήγησεν εἰς μίαν νέαν τοποθέτησιν. Ἀφήνοντας τὶς ἀκραῖες θέσεις τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Ἀγγλοαμερικανῶν θεολόγων, οἱ περισσότεροι Καινοδιαθηκολόγοι ἐδιάλεξαν μίαν μέσσην ὁδὸν, δηλ. ὅτι κατὰ κάποιον τρόπον ἡ ΒτΘ ἦτο ἤδη παροῦσα στὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλὰ ὅτι δὲν εἶχε ἔλθῃ ἀκόμη πλήρως.⁴ Ὑπῆρχαν ἄλλες πλευρές της οἱ ὁποῖες δὲν εἶχαν ἐκπληρωθεῖ τὸν καιρὸν τοῦ Ἰησοῦ.

Παρ' ὅλες τὶς τροποποιήσεις, ὅμως, βασικῶς οἱ περισσότεροι καινοδιαθηκολόγοι ἔχουν δεχθεῖ ἀβασανίστως τὶς λανθασμένες πληροφορίες τοῦ Dodd, καὶ συνεχίζουν ἀκόμη νὰ πιστεύουν ὅτι τὸ Μτθ 12:28 πράγματι διακηρύττει ὅτι ἡ ΒτΘ εἶχε ἤδη ἔλθει—τουλάχιστον κατὰ κάποιον τρόπον—κατὰ τὴν ἐπίγειον διακονίαν τοῦ Ἰησοῦ.

Σὲ διάλεξίν μου τὸ 1989 στὸ Καϊμπριτζ ἐπεσήμανα τόσον τὰ δεδομένα τοῦ Ἀραμαϊκοῦ κειμένου τοῦ Δανιήλ καὶ τῆς μεταφράσεως τῶν Ο΄, ὅσον καὶ τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν τοῦ ἑλλήνος σερβιτόρου, ἀποδεικνύοντας

⁴ Ἡ ἀρχὴ ἔγινε μὲ τὸν W. G. Kümmel, *Verheissung und Erfüllung. Untersuchungen zur eschatologischen Verkündigung Jesu* (AzThANT 6), Basle 1945. Ἄλλες συναφεῖς θέσεις εἶναι ἐκεῖνες τοῦ J. Jeremias, «sich realisierende Eschatologie = ἐσχατολογία ὑπὸ πραγματοποιήσιν», τοῦ R.H. Fuller, «Proleptic Eschatology = προληπτικὴ ἐσχατολογία», τοῦ George Florofsky, «inaugurated Eschatology = ἐγκαινιασθεῖσα ἐσχατολογία» καὶ τοῦ G. E. Ladd «Eschatology of Biblical Realism = ἐσχατολογία βιβλικοῦ ρεαλισμοῦ».

ὅτι ὁ Dodd εἶχε παρεξηγήσει τὴν χρῆσιν τοῦ Ἀορίστου, καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ *Πραγματοποιηθεῖσα Ἑσχατολογία* εἶχε δομηθεῖ ἐπὶ σαθρῶν θεμελίων. Παρακάτω θὰ ἰδοῦμε πῶς πρέπει νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὸ ἐδάφιον τοῦ Μτθ 12:28. Πρῶτα, ὅμως, θὰ στρέψομεν τὴν προσοχὴν μας εἰς τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως μεταξὺ τῆς ΒτΘ καὶ τοῦ ΥἱΑ.

2. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Βασιλεὺς τῆς

Ἀπὸ ὀρισμένους ἐρευνητὰς ἔχει γίνει ἡ πρότασις ὅτι ἡ ΒτΘ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ ΥἱΑ. Π.χ. ὁ Ἀμερικανὸς Sharman παλαιὰ εἶχε δηλώσει ὅτι “ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου δὲν ἔχει καμμίαν Βασιλείαν, καὶ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχει κανέναν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου”.⁵ Ἡ θέσις αὕτη εἶναι εὐρέως διαδεδομένη σήμερα μεταξὺ τῶν κριτικῶν ἢ, ἴσως, ὑπερκριτικῶν θεολόγων. Ἡ ἰδική μου ἔρευνα σ’ αὐτὸ τὸ σημεῖον ἔδειξεν ὅτι ὅπωςδήποτε ἡ διδασκαλία περὶ Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου συνδέονται, καὶ μάλιστα, ὅτι δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ χωρὶς τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου, οὔτε Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου χωρὶς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο ἔμποροῦμε νὰ τὸ στηρίξωμεν σὲ ὁλόκληρον τὴν Ἑβραιο-ιουδαϊκὴν παράδοσιν ἀπὸ τὸ Βιβλίον τοῦ Δανιὴλ μέχρι τὰ ψευδεπίγραφα Βιβλία τοῦ Α΄ Ἐνώχ, τοῦ λεγομένου Δ΄ Ἑσδρα, καὶ ἄλλων.

1. Στὸ Βιβλίον τοῦ Δανιὴλ 7:13-14, στὴν μορφήν ποὺ ὁμοιάζει Υἱὸν Ἀνθρώπου δίδεται “ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ βασιλεία· καὶ πάντες οἱ λαοί, φυλαί, γλῶσσαι αὐτῷ δουλεύουσιν”. Σ’ αὐτὸ τὸ χωρίον τοῦ Δανιὴλ εὐρίσκεται ἡ πηγὴ τῆς διδασκαλίας περὶ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου στὰ

⁵ Sharman, H.B., *Son of Man and Kingdom of God*, New York 1943.

εὐαγγέλια. Ἀπ' ἐκεῖ ἔχομεν τὴν ἔμπνευσιν διὰ τὸ πρόσωπον καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ Υἱοῦ τ. Ἀνθρώπου.

2. Τὴν παράδοσιν αὐτὴν περὶ Υἱοῦ τ. Ἀνθρώπου συνεχίζουν τὰ ψευδεπίγραφα Βιβλία τοῦ Α' Ἐνώχ καὶ τοῦ Δ' Ἑσδρα, τὰ ὅποια περιγράφουν τὸν Υἱὸν τ. Ἀνθρώπου μὲ βασιλικά ἀξιώματα.

3. Τέλος, ὑπάρχουν πολλὰ χωρία στὴν Κ.Δ. τὰ ὅποια συνδέουν τὸν Υἱὸν τ. Ἀνθρώπου μὲ τὴν Βασιλείαν τ. Θεοῦ. Π.χ. στὸ Μτθ 12:28 “εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ” καθὼς καὶ τὰ αὐστηρὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ ὅτι ἡ ἀπόρριψίς του ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους σημαίνει τίποτε ὀλιγότερον ἀπὸ βλασφημίαν ἐναντίον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δείχνουν καθαρὰ ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου εἶναι ὁ Μεσσίας, δηλ. Ἐκεῖνος διὰ τοῦ Ὁποίου ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ φανερώνεται καὶ ἐγκαθιδρύεται, μὲ ἄλλα λόγια, ὁ Βασιλεὺς τῆς κτ' Ἐκεῖνος διὰ τοῦ ὁποίου δίδεται ἡ δυνατότης στὸν ἄνθρωπον νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

3. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔρχεται διὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου

Ἐδῶ θὰ ἀρκεσθῶ στὴν συζήτησιν τεσσάρων χωρίων, τὰ ὅποια δείχνουν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν σχέσιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ Υἱοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν ἔγκειται στὰ θαύματα τοῦ Ἰησοῦ ἀλλὰ τὰ ξεπερνᾷ καὶ ὅτι βασικῶς ἡ ΒτΘ εἶναι μελλοντικὴ ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ.

α. Εἰ δὲ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ (Μτθ 12:28)

Ἡ πραγματικὴ ἔννοια τοῦ Ἀορίστου ἐδῶ εἶναι ἡ ἐξῆς. Ἦδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Εὐριπίδου, Ἀριστοφάνους, καὶ Πλάτωνος καὶ συνεχῶς μέχρι τῶν ἡμερῶν μας ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἀορίστου χρησιμοποιεῖται *ἐνίοτε* κατὰ ἓναν ἰδιαίτερον, ἰδιωματικὸν τρόπον διὰ νὰ ἐκφράσῃ κάτι τὸ ὁποῖον εἶναι **βέβαιον** καὶ **ἐπικείμενον**. Π.χ. στὸ Εὐριπίδου, *Ἀλκηστις* 386, ἐνῶ ἡ Ἀλκηστις εὐρίσκεται ξαπλωμένη καὶ πρόκειται νὰ πεθάνῃ, ὁ γεμᾶτος ἀπόγνωσιν σύζυγός της, Ἀδμητος, θρηνεῖ φωνάζοντας: «ἀπολώμην ἄρ' εἴ με δὴ λείψεις, γύναι» (ἐχάθηκα ἐὰν μὲ ἀφήσης, ἀγαπημένη μου γυναῖκα). Ἐφ' ὅσον, ὅμως, ἡ Ἀλκηστις δὲν ἔχει πεθάνει ἀκόμη, ἡ ἔννοια εἶναι «θὰ χαθῶ ἐὰν μὲ ἀφήσης ...», τὸ ὁποῖον εἶναι μέλλον, ὄχι ἀόριστος. Ἐπρεπε, λοιπόν, νὰ εἰπῇ «ἀπολεσθήσομαι εἰ μὲ δὴ λείψεις γύναι». Ὁ λόγος, ὅμως, διὰ τὸν ὁποῖον χρησιμοποιεῖ τὸν ἀόριστον εἶναι νὰ τονίσῃ τὸ **βέβαιον** καὶ τὸ **ἐπικείμενον** αὐτοῦ ποὺ πρόκειται νὰ συμβῇ. Τὸ ἴδιον καὶ μὲ τὸν σερβιτόρον. Ὅταν λέγει «ἔφθασα (κύριε)!», δὲν σημαίνει ὅτι εὐρίσκεται ἐμπρὸς τοῦ πελάτου ποὺ τὸν ἔχει καλέσει, ὅπως ἐνόμισε ὁ Dodd, ἀλλὰ χρησιμοποιεῖ τὸν ἀόριστον διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὸν πελάτην ὅτι θὰ ἔλθῃ *ἐξάπαντος* καὶ ὅτι θὰ τὸ κάμει *ἀμέσως*, δηλ. μόλις τοῦ τὸ ἐπιτρέψουν οἱ περιστάσεις, διότι ἴσως νὰ πρέπει νὰ ἐξυπηρετήσῃ κάποιον ἄλλον πελάτην, ὁ ὁποῖος ἔχει προτεραιότητα, κτλ. Μὲ τὴν χρῆσιν τοῦ ἀορίστου ὁ σερβιτόρος προσπαθεῖ νὰ καθησυχάσῃ τὸν πελάτην καὶ νὰ τὸν κρατήσῃ.⁶ (Αὐτὴ ἡ χρῆσις τοῦ ἀορίστου ἀπαντᾶται μὲ πολλὰ ἄλλα ρήματα).

⁶ Διὰ διεξοδικότεραν συζητήσιν αὐτοῦ τοῦ προβλήματος καὶ τῶν γλωσσικῶν ἀποδείξεων, ἴδε Chrys C. Caragounis, "Kingdom of God, Son of Man, and Jesus' Self-Understanding", *Tyndale Bulletin*, 40 (1989), σελ. 3-23, καὶ 40.2 (1989) σελ. 223-238,

Τὰ ἀνωτέρω δεδομένα σημαίνουν ὅτι ὅταν ὁ Ἰησοῦς διεκήρυξεν «εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ ΒτΘ» δὲν ἐννοοῦσε ὅτι ἡ ΒτΘ εἶχε ἤδη φθάσει, ἀλλὰ ὅτι ἦτο πολὺ κοντά. Θὰ ἐρχόταν *ὅπωςδήποτε*, καὶ θὰ ἐρχόταν *σύντομα*. Ἡ ἔλευσίς της ἦτο *βεβαία* καὶ *ἐπικείμενη*. Ἐπίσης, δὲν θὰ πρέπει νὰ μᾶς διαφύγη ἡ σκέψις ὅτι ἐὰν ἡ ΒτΘ εἶχε πράγματι φθάσει, τότε θὰ ἦτο πλέον ἀργὰ διὰ τοὺς Ἰουδαίους μὲ τοὺς ὁποίους ὁμιλοῦσε ὁ Ἰησοῦς. Ἐνῶ ἐὰν κατανοήσωμεν τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὴν ἐλληνικὴν χρῆσιν τοῦ Ἀορίστου, δηλ. ὅτι πρόκειται διὰ κάτι τὸ ὁποῖον εἶναι *βέβαιον* καὶ *ἐπικείμενον*, τότε καταλαμβάνομεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς προσπαθεῖ νὰ προειδοποιήσῃ καὶ νὰ προτρέψῃ τοὺς ἀκροατάς του νὰ παύσουν νὰ εἶναι σκληροτράχηλοι καὶ νὰ παραδεχθῶν ὅτι τὰ ἔργα του εἶναι πράγματι ἐκ Θεοῦ. Τὸ χωρίον τοῦτο, λοιπόν, θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ ἐρμηνεύσωμεν *περιφραστικῶς* ὡς ἑξῆς:

« Ἐὰν ἐγὼ διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ (κι' ὄχι διὰ τοῦ Βεελζεβούλ, ὅπως ἐσεῖς ἰσχυρίζεσθε), ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια (δηλ. ἐτοιμάζω τὸ ἔδαφος διὰ τὴν ἔλευσιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, κατατροπώνοντας τὶς πονηρὲς δυνάμεις) τότε ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἔτοιμη νὰ ξεσπάσῃ ἐπάνω σας (καὶ νὰ σᾶς πιάσῃ εἰς τὴν σκληροτράχηλον καὶ ἀμετανόητον κατάστασίν σας)».

Ἐπάρχουν, ὅμως καὶ ἄλλα ἐπιχειρήματα ἐναντίον τῆς ἀπόψεως περὶ *Πραγματοποιηθείσης Ἑσχατολογίας*. Π.χ. ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἔγινε διὰ νὰ καταστήσῃ δυνατὴν τὴν εἴσοδον τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ΒτΘ, δηλ. ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ φέρῃ τὴν ΒτΘ. Τώρα, ἐὰν ἡ ΒτΘ εἶχε ἤδη ἔλθει κατὰ τὴν διακονίαν τοῦ Ἰησοῦ, τότε ποίαν ἔννοιαν ἔχει πλέον ὁ θάνατός του; Διατί πεθαίνει ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ; Ἐφ' ὅσον ἡ ΒτΘ εἶχε ἔλθει—κατὰ τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Dodd—ἄρα δὲν

ἐχρειάζεται να πεθάνει ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ! Τὸ δεύτερον χωρίον εἶναι·

β. Οὐ μὴ πῖω ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ
(Λουκ 22:18)

Κατὰ τὸ μυστικὸν δεῖπνον, ὁ Ἰησοῦς λέγει στοὺς μαθητὰς του ὅτι δὲν θὰ πιῇ ἀπὸ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου ἀλλὰ θὰ περιμένει νὰ τὸ πιῇ καινὸν εἰς τὴν ΒτΘ. Ἐδῶ γίνεται τελείως καθαρὸν ὅτι μέχρι τὸ τέλος τῆς ἐπιγείου διακονίας τοῦ Ἰησοῦ ἡ ΒτΘ θεωρεῖται ὡς κάτι τὸ μελλοντικόν. Δὲν ἔχει ἔλθει ἀκόμη.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ συμπέρασμα τοῦ Dodd καὶ ἄλλων ἐρευνητῶν, δηλ. ὅτι ἡ ΒτΘ πρέπει νὰ ταυτισθῇ μὲ τὰ θαύματα τοῦ Ἰησοῦ, ἰδίως τὴν δύναμίν του ὅταν ἐξέβαλεν τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοὺς δαιμονιζομένους, εἶναι λανθασμένον. Ἡ ΒτΘ εἶναι κάτι τὸ πολὺ μεγαλύτερον ἀπὸ τὰ θαύματα τοῦ Ἰησοῦ. Αὐτὰ ἦσαν ἀναγκαῖα, καὶ εἶχαν τὴν συμβολικὴν ἔννοιαν ὅτι μέσα εἰς τὴν ΒτΘ οἱ ἄνθρωποι θὰ ἦσαν ἐλευθερωμένοι ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ Σατανᾶ. Ἀλλὰ ἡ ΒτΘ καθ' ἑαυτὴν ἦτο κάτι τὸ ἀπείρως ὑψηλότερον, μεγαλύτερον καὶ ἀνώτερον ὅλων τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ΒτΘ ἦτο ὁ νέος κόσμος ποὺ θὰ ἐδημιούργει ὁ Θεὸς δι' ἐκείνους ποὺ τὸν ἀγαποῦν, ἡ νέα ζωὴ, ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἡ ζωὴ χωρὶς τέλος εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, μία νέα διάστασις, μία κατάστασις ἡ ὁποία δὲν ἔχει ὑπάρξει ποτὲ πρὶν. Καὶ διὰ νὰ εἰσέλθῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, εἰς αὐτὸν τὸν νέον κόσμον, νὰ μετάρχη τῆς αἰωνίου ζωῆς τοῦ Θεοῦ, νὰ μεταμορφωθῇ εἰς τὸ ὄν εἰς τὸ ὅποιον τὸν ἐπροόρισεν ὁ Θεός, νὰ μεταλάβῃ τῆς θείας φύσεως, ἦτο ἀναγκαῖος ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Χωρὶς τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ δὲν ὑπάρχει ΒτΘ.

Τὸ τρίτον χωρίον εἶναι·

γ. Εἰσὶν τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει (Μκ 9:1)

Ἐὰν αὐτοὶ διὰ τοὺς ὁποίους ὁμιλεῖ ὁ Ἰησοῦς ἦσαν νήπιοι, τότε ἡ Βασιλεία τ. Θεοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ ἐντὸς πενήντα–ἑξήντα ἐτῶν. Ὅμως αὐτὸ ποὺ θέλει νὰ ὑπογραμμίσῃ τὸ ἐδάφιον μας εἶναι τὸ σύντομον τῆς ἐμφανίσεως τῆς Βασιλείας τ. Θεοῦ. Ἐπομένως, οἱ ἄνθρωποι στοὺς ὁποίους ἀναφέρεται θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι μεγάλης ἡλικίας καὶ τὸ περιθώριον ὄχι μεγαλύτερον τῶν πέντε–δέκα ἐτῶν. Ἐντὸς αὐτῶν τῶν περιθωρίων, ἀκόμη καὶ ὁλοκλήρου τοῦ πρώτου αἰῶνος, ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας δὲν γνωρίζει κανένα γεγονὸς μεγαλύτερον καὶ σπουδαιότερον τῆς Πεντηκοστῆς, ὅταν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἔπεσεν ἐπὶ τῶν μαθητῶν μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν. Ἴσως αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Ἰησοῦς ὁμιλεῖ ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ θὰ ἔλθῃ «ἐν δυνάμει». Ὅμως, δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφύγῃ, πάλιν, ὅτι ἡ πείρα τῆς Πεντηκοστῆς δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα μὲ τὴν Βασιλείαν τ. Θεοῦ. Ἀπλῶς ἡ πύλη τῆς Βασιλείας τ. Θεοῦ ἀνοίγεται σ' αὐτοὺς ποὺ πιστεύουν, ἀλλ' αὐτὸ εἶναι μόνον ἡ πύλη. Ἡ Βασιλεία τ. Θεοῦ εἶναι ἐκεῖνον εἰς τὸ ὁποῖον εἰσέρχονται διὰ τῆς στενῆς πύλης τῆς πίστεως καὶ αὐταπαρνήσεως τῶν πάντων διὰ τὴν Βασιλείαν τ. Θεοῦ.

Τὸ τέταρτον χωρίον εἶναι·

δ. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ. Καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, κτλ. Τότε ἐρεῖ ὁ Βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν, κτλ. (Μτθ 25:31-34).

Ἐδῶ ἔχομεν τὴν τελικὴν φάσιν τῆς Ἱστορίας, ὅταν ὁ παρὼν Αἰὼν λήγει καὶ ἀρχίζει ὁ Αἰὼν ὁ μέλλων, ὁ νέος Αἰὼν, στὸν ὁποῖον κυβερνᾷ ὁ Μέγας Βασιλεύς. Ἐπίσης βλέπομεν ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου εἶναι ὁ Βασιλεὺς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἐδῶ πλέον γίνεται λόγος περὶ Βασιλείας τ. Θεοῦ καθεαυτῇ. Εἶναι φανερόν, λοιπόν, ὅτι ἡ Βασιλεία τ. Θεοῦ εἶναι μία μελλοντικὴ πραγματικότης. Ἐπομένως δὲν ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος περὶ *Πραγματοποιηθείσης Ἑσχατολογίας* (δηλ. ὅτι ἡ ΒτΘ ἔχει ἤδη ἔλθει). Τὰ χωρία τῆς Κ.Δ. τὰ ὁποῖα φαίνεται νὰ ὁμιλοῦν περὶ Βασιλείας τ. Θεοῦ στὸν ἐνεστῶτα χρόνον, τὸ κάνουν αὐτὸ διότι εἶναι σήμερα καὶ τώρα ποὺ ἀποφασίζεται ἡ αἰώνιος τύχη τοῦ ἀνθρώπου. Σήμερα εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς σωτηρίας, σήμερα δίδεται ἡ εὐκαιρία στοὺς ἀνθρώπους νὰ πιστεύσουν τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ αὐτὴ ἡ πίστις ἀνοίγει τὴν πύλην τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἐφ' ὅσον, λοιπόν, ἡ πίστις μας ἢ ἡ ἀπιστία μας σήμερα προσδιορίζει τὸ ἐὰν θὰ εἰσέλθωμεν ἢ ὄχι εἰς τὴν Βασιλείαν τ. Θεοῦ, ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῇ ὅτι διὰ πίστεως εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ ἀπόφασις διὰ τοῦτο λαμβάνεται σήμερα, παρ' ὅτι ἡ Βασιλεία τ. Θεοῦ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι μελλοντικὴ καὶ θὰ ἔλθῃ με ὅλην τὴν δύναμιν καὶ μεγαλοπρέπειάν ὅταν ὁ Θεὸς συμπληρώσῃ καὶ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου καὶ ἐγκαινιάσῃ τὸν Νέον Αἰῶνα, τὸν Νέον Κόσμον. Ἀμήν. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι, ἴσως θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ ὁμιλῶμεν διὰ μίαν ἐσχατολογίαν ἢ ὁποία εἶναι *δυνητικῶς* ἢ *δυνάμει* παροῦσα στὸ κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὴν διακονίαν του.⁷

⁷ Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος, ἴδε Chrys C. Caragounis, "The Kingdom of God in John and the Synoptics" in *John and the Synoptics* (ed. A. Denaux), Leuven 1992, 473-480; τοῦ ἰδίου, "Kingdom of God / Kingdom of Heaven" in *Dictionary of Jesus and the Gospels*, ἐκδ. J.B. Green, S. McKnight, I.H. Marshall, Leicester, 1992, 417-430; τοῦ ἰδίου, « Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ in Johannine and Synoptic Tradition» ἐν *Διακονία-Λειτουργία-Χάρισμα* (ἐκδ. Ἰ. Γαλάνης κ.ἄ.), Λεβάνεια 2006, 161-174.